

uit een voordracht van
Lode Van Hocke
over de lectio divina

Ik heb als jonge monnik nogal wat methodes uitgetoetst. En ze waren eigenlijk allemaal goed. Maar als novice of jong geproefde had ik in *Benediktijns Tijdschrift* een getuigenis gelezen van een jonge monnik van Chevetogne die enkele maanden doorgebracht had in het Sint-Makariusklooster in Egypte, waar Matta el Maskin toen de geestelijke leider was. De jonge monnik beschreef ook de manier waarop Matta bad. Die methode heeft mij onmiddellijk aangesproken en ik ben er steeds naar teruggekeerd tot ze mijn enige manier geworden is om lectio te doen. Ik heb ook verschillende religieuzen kunnen helpen die strop zaten in een te intellectuele

praktijk. Eigenlijk vind je de vier trappen uit de Brief van Guigo de Kartuiser terug, maar in één vloeiende beweging en heel spontaan.

Ik herneem een beetje meer gedetailleerd waarover het gaat en vul aan met wat ik zelf heb mogen ervaren in het toepassen ervan.

Laten we een schema gebruiken van een half uur.

De eerste vijf minuten ontwen je aan de verstrooidheid. Vooral als de dag niet begint met de lectio, ben je al bewoond door andere ideeën, zorgen, activiteiten. Je moet dus 'deconditioneren' om tot inkeer te komen¹⁷. Dus, even stil worden en vooral, bewust de Heilige Geest vragen om je hart te openen voor het Woord.

Dan neem je de eerste zin van de tekst, die eventueel gewoon het vervolg is van het hoofdstuk waar ik gisteren aangekomen was.

Je zegt het hele vers - dat is vaak teveel ineens - of enkele woorden luidop, indien mogelijk. Je zegt ze een aantal keren van buiten. Waarom? De Franse uitdrukking 'par coeur' zegt beter waarover het gaat. Je leest en herhaalt de woorden met het hart, opdat het hart erin doordringt

en het hart ervan doordrongen wordt. De woorden dalen neer op het hart, overdekken het. Ze overschaduwden het hart zoals de heilige Geest Maria overschaduwde. En ik luister naar mijn hart. Wat ontvangt het? Hoe reageert het? Wanneer wordt het geraakt? Het wordt geraakt als er een echt contact ontstaat tussen het hart en het Woord. M.a.w. als het niet meer om woorden gaat, maar om de relatie tussen iemand, God, en mezelf.

Waarom de woorden verschillende keren herhalen?

In de eerste plaats omdat ik meestal te verstrooid ben om ze onmiddellijk echt te horen, om ze in mij op te nemen. Het woord moet door de bolsters heen die mijn hart afschermen.

In de tweede plaats omdat ik geen woorden kan van buiten zeggen als ik ze niet eerst goed gelezen heb. Ik moet de tekst letterlijk zeggen. Niet min of meer, niet alleen maar de inhoud zoals ik die vertaal, met synoniemen of ideeën die ongeveer op hetzelfde neerkomen, of vanuit een andere vertaling, of taal.

Nee, God spreekt tot mij op *dat* moment met de woorden die *hier* gegeven zijn. De bedoeling is niet dat ik op het einde heel de tekst van buiten geleerd heb, ook al zal veel in mijn geheugen blijven hangen.

Maar ik ken de tekst waarmee ik bezig ben dan wel voldoende om getroffen te zijn door het feit dat bepaalde woorden later terugkomen en mij er bewust van te worden dat dat zijn belang heeft. De bedoeling is ook niet te komen tot een exegetische analyse - ondanks bepaalde analogieën -, maar 'getroffen' te worden. Zoals het mij opvalt dat een vriend die met mij spreekt op bepaalde woorden terugkomt. Het treft mij omdat die vriend blijkbaar een boodschap voor mij heeft. En daar komt het precies op aan.

Herhalen is hier een vertaling van 'herkauwen', zoals de oudvaders het liever uitdrukten. Hetzelfde woord of dezelfde zinsnede komt herhaaldelijk terug, wordt opnieuw in de mond genomen om beter verteerd te kunnen worden. Beter verteren betekent: beter gevoed worden. Alle substantie eruit halen. En beter gevoed zijn, laat ook toe om zelf het leven beter door te geven. Dat is al een begin van geestelijke vruchtbaarheid, die niet *alleen* maar 'geestelijk' is. Men wordt bevrucht door Gods Woord, door de Geest.

De eerste etappe is dus: lezing van buiten ('par coeur!'). Zeker geen snellezen of diagonaal lezen. De houding van gratuiteit drukt zich hier meteen uit. Het komt er niet op aan informatie op te doen of zijn kennis te vermeerderen. De eerste bedoeling van de biddende lezing is niet om nuttig te zijn, maar de stem van *iemand* te horen, hem voelen kloppen aan de deur van mijn hart en op die manier zelf een betere gelovige te worden, een mens van verlangen, echt zoon/dochter van God.

Waarom de tekst *verschillende* keren van buiten zeggen? Waarom hem traag, heel traag, herhalen? Niet om de woorden van buiten te leren als een papegaai. Maar om zeker te zijn dat we alle woorden echt opnemen, in het hart. We geven aan die woorden zowel hun affectieve als hun spirituele betekenis. Ik zei al dat we zullen merken dat bepaalde woorden herhaald worden, of dat we die op een betekenisvolle manier al vroeger in een andere tekst gelezen hebben. Dat is op een spontane manier de Schrift door de Schrift verklaren. De tekst wordt verrijkt met nieuwe harmonieken, zonder dat ik verval in bewuste studie of in een academisch vorsen. Als we de tekst traag herhalen, dan is het alsof ieder woord voor het eerst geboren

wordt, tot stand komt, ook al kennen we die tekst al lang. We lezen ieder Schriftwoord als was het voor de eerste keer, ook al hebben we die al honderden keren gehoord en gelezen. Het zou kunnen dat we pas na jaren voor het eerst de diepte aanvoelen.

Zoals bij een koppel misschien pas na jaren het zinnetje 'ik houd van jou' – dagelijks gezegd of uitgedrukt – voor het eerst zijn volle betekenis krijgt. Gelukkig dat de ander niet juist op dat moment zegt: 'Ik heb het nu al tot vervelens toe gehoord. Basta'.

De tekst is immers steeds rijker dan wat we tot nu toe konden vatten. En wijzelf zijn ook niet meer identiek aan 'gisteren'.

Wat gebeurt er nu als we luisteren naar ons hart terwijl we de tekst herhalen, 'herkauwen'? De woorden maken in mij iets los.

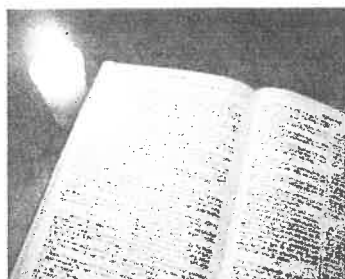
Misschien wil ik danken, of smeken, of vragen, of wil ik gewoon stil blijven. Het essentiële is niet zozeer mijn hart als dusdanig. Het essentiële is het bewustzijn dat ik voor God sta en mijn hart door Hem geraakt wordt. Wat zijn Geest opwekt, daar ga ik in mee. Zijn woord slaat dus een of andere *gebedsvorm* in mij los. Ik antwoord gewoon daarop. Maar ik heb er eigenlijk geen inspanning voor gedaan. Daarom sprak ik over 'bidden zonder moeite'. Lectio, een assimilmethode voor het gebed.

Binnen de context van de lectio vindt het gebed spontaan zijn juiste vorm. Ik las in een artikel over lectio de volgende zin i.v.m. het vraaggebed: *'Het eigene van het bijbelse bidden komt dus niet zozeer van wat men vraagt aan God, maar eerder van de kwaliteit van de relatie waarbinnen het gebed plaats vindt. Als we de Heer smeken, is het niet in de eerste plaats omdat we beproefd zijn, maar vooral omdat we zeker zijn van zijn liefde.'*¹⁸

Een heel belangrijk *criterium* dat de lectio onderscheidt van andere vormen van geestelijke lezing of onderricht is dat **God in het centrum blijft**, niet ikzelf. En we moeten dat goed begrijpen indien het luisteren naar het hart geen pure introspectie wil zijn, een louter met zichzelf bezig zijn. Het gaat eigenlijk niet zozeer om mijn hart, maar om wie daar een rendez-vous met mij heeft.

Van zodra ik merk dat ikzelf in het centrum kom en er dus geen relatie meer is met Hem, dan is het moment gekomen om verder te gaan met de lectio. Ook als ik een prachtige idee gevonden heb voor de homilie die ik zondag a.s. moet houden of raadgevingen die ik moet geven aan iemand, ben ik ik-gericht. Daarvoor is de lectio niet het goede moment. Eventueel vlug noteren, maar vlug vergeten om weer te kunnen luisteren. De aandacht is in zekere zin naar binnen gericht, naar het hart, maar de oren naar buiten gekeerd, naar de tekst, naar 'de Andere'.

Als we het houden bij ons schema van een half uur lectio, dan hebben we nu al vijf minuten van stil-worden en zich bewust worden van de aanwezigheid van de Geest. Dan twintig

minuten biddend lezen, herkauwen en luisteren naar de Godsontmoeting in ons hart die heel verschillende vormen zal aannemen naargelang de dag.

Nu blijven er nog vijf minuutjes over. Ik maak uit welk woord of welke zinsnede de belangrijkste was tijdens deze Godsontmoeting. Dat woord zal ik bij mij houden tijdens de dag. Ik zal het misschien ook best opschrijven, zodat ik het kan terugvinden. Telkens ik dat woord herhaal, komt die

¹⁸ 'Le propre de la prière biblique ne vient donc pas tant de ce qui est demandé à Dieu que de la qualité de relation à l'intérieur de laquelle elle s'inscrit. Si nous supplions le Seigneur ce n'est pas parce que nous sommes éprouvés, mais parce que nous sommes sûrs de son amour.' CHRISTOPHE DE DREUILLE, *Lectio divina – Un chemin pour prier la Parole de Dieu*. Cahiers Evangile, nr 164 (2013), p. 42.

aanwezigheid die ik tijdens de lectio ervoer terug. Het woord brengt mij terug naar het centrum in mezelf, waar de liefde woont. Ben ik verstrooid in het officie, dan kan ik dat woord herhalen en door dat woord heen de gemeenschappelijke psalmen bidden, de schriftlezing beluisteren als verdere invulling van wat ik 's morgens al mocht ontvangen. Ik kan met dit woord naar het werk gaan. Of iemand ontmoeten. Het woord zal mijn gedachten uitzuiveren, mij de juiste afstand helpen houden tegenover andere personen, of integendeel mijn innerlijke weerstand verminderen om naar iemand toe te gaan. Ik kan het ook invoegen in een formule van voortdurend gebed zodat dit laatste een soort actualisering krijgt.

En dan nog iets: als ik het woord van de dag opschrijf, kan ik na enige tijd ook eens nagaan welke woorden ik opgeschreven heb. Een bepaald soort woordenschat zal steeds terugkomen. Wat drukt dit uit van mijn geestelijke persoonlijkheid? Voel ik hier een uitnodiging tot verdere verdieping, tot een bepaald engagement? Maar ik kan ook vaststellen dat sommige woorden – nochtans belangrijk in de Bijbel – nooit terugkomen. Gaat het daar niet om blinde vlekken in mijn geestelijk leven? Iemand anders, een geestelijke begeleider, kan mij daarbij helpen.

Sommige van die woorden kunnen voor mij heel belangrijk worden. Een of ander woord kan ik ontvangen als hét woord voor mijn voortdurend gebed. Als ik dat op het spoor kan komen, dan is dat een belangrijk moment in mijn leven!

Tenslotte sluit ik mijn lectio af met de woorden, formule, van het voortdurend gebed die ik gewoon ben te gebruiken of met dat woord van de dag, of met een Onze Vader ... dankbaar voor de ontmoeting en hopen daaruit verder te mogen leven, de hele dag door. 's Avonds, voor het slapengaan, kan ik eventueel eventjes nagaan wat er van dat woord – eigenlijk, van mijn Godsontmoeting – geworden is door de dag heen. Ik zal zeker kunnen danken voor veel wat er gebeurd is. Misschien ook even om vergeving vragen.

Vijanden van de lectio

- **de slaap:** een vorm van passief verzet waardoor Gods opvorderingen ons niet kunnen bereiken m.a.w. een zich onbewust afschermen voor Gods spreken.
- **de acedia of lusteloosheid:** de energie niet hebben om eraan te beginnen. Een toestand waarin we niet in staat zijn aan iets te beginnen, behalve aan een soort vrijblijvendheid, een zich niet engageren. *Acedia* toont ons dat het hart elders is, op de dool, rusteloos.
- **teveel zorg om externe projecten:** het heeft te maken met een soort onvervuldheid, of een rondlopen met onverwerkte zaken die maken dat het hart onrustig is, opgejaagd, verdeeld.
- **intellectualisme:** enkel ons denken wordt aangesproken, een studieuze bezig zijn en het daarbij houden. We spiegelen onszelf voor dat we geestelijke lezing doen. We kunnen zo met de Schrift bezig zijn dat we God toch op afstand houden.
- **sociale disharmonie:** we begrijpen de diepe zin van het woord alleen als de gemeenschap waarin we leven mee verrekend wordt. Het is zinloos Christus in gebed of *lectio* te omhelzen en Hem vervolgens in onze broeders en zusters te miskennen.